Rättsfallssamlingen

FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT
JEAN RICHARD DE LA TOUR
föredraget den 21 mars 2024[1]

Förenade målen C-498/22–C-500/22

Novo Banco SA – Sucursal en España,
Banco de Portugal,
Fundo de Resolução
mot
C.F.O. (C-498/22)
J.M.F.T.,
M.H.D.S. (C-499/22)
och
Proyectos, Obras y Servicios de Badajoz SL (C-500/22)

(begäran om förhandsavgörande från Tribunal Supremo (Högsta domstolen, Spanien))

”Begäran om förhandsavgörande – Rekonstruktion och likvidation av kreditinstitut – Direktiv 2001/24/EG – Artiklarna 3 och 6 – Överföring av rättigheter, tillgångar eller förpliktelser till ett broinstitut – Överföring tillbaka till det kreditinstitut som är föremål för rekonstruktionsåtgärden – Lex concursus – Verkan av en rekonstruktionsåtgärd i andra medlemsstater – Ömsesidigt erkännande – Följden av att skyldigheten att offentliggöra rekonstruktionsåtgärden inte har iakttagits – Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna – Artiklarna 17, 21, 38 och 47 – Rätt till egendom – Rätt till ett effektivt rättsmedel – Konsumentskydd – Rättssäkerhetsprincipen, principen om skydd för berättigade förväntningar, principen om likabehandling och förbudet mot all diskriminering på grund av nationalitet – Direktiv 93/13/EEG – Oskäliga avtalsvillkor”

I. Inledning

1. Respektive begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artiklarna 3.2 och 6 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/24/EG av den 4 april 2001 om rekonstruktion och likvidation av kreditinstitut,[2] och av artikel 6.1 i rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal,[3] jämförda med artiklarna 17, 21, 38 och 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna,[4] samt rättssäkerhetsprincipen och principen om skydd för berättigade förväntningar.

1 Originalspråk: franska.

2 EGT L 125, 2001, s. 15.

3 EGT L 95, 1993, s. 29; svensk specialutgåva, område 15, volym 12, s. 169.

4 Nedan kallad stadgan.

2. Respektive begäran har framställts i mål mellan, å ena sidan, Novo Banco SA – Sucursal en España (nedan kallad Anm.: España), med stöd av Banco de Portugal (Portugals centralbank) och Fundo de Resolução (Resolutionsfonden, Portugal), och, å andra sidan, ett antal kunder hos Anm.: España, vilket har efterträtt Banco Espírito Santo SA – Sucursal en España (nedan kallad BES España), filial till det portugisiska kreditinstitutet Banco Espíritu Santo SA (nedan kallat BES), som efterträtts av Novo Banco SA (nedan kallad Anm.:) till följd av de rekonstruktionsåtgärder som vidtagits av Banco de Portugal. Respektive begäran avser inverkan av dessa rekonstruktionsåtgärder på olika avtal om finansiella produkter och tjänster.

3. Jag föreslår att domstolen ska slå fast att avsaknaden av det offentliggörande som krävs enligt artikel 6 i direktiv 2001/24, vars syfte är att göra det möjligt för tredje man att väcka talan mot rekonstruktionsåtgärden i hemlandet, saknar betydelse för verkan av det ömsesidiga erkännandet av denna åtgärd i värdlandet. Vidare föreslår jag att domstolen ska slå fast att enskilda inte kan åberopa berättigade förväntningar gentemot en brobank som inrättats inom ramen för en rekonstruktionsåtgärd. Slutligen föreslår jag att domstolen ska slå fast att skadeståndsfordringar som följer av avtal får kvarstå som skulder för den bank som är föremål för en rekonstruktionsåtgärd, när en brobank till vilken endast vissa tillgångar och skulder överförts har inrättats.

II. Tillämpliga bestämmelser

A. Unionsrätten

1. Direktiv 93/13

4. I artikel 6.1 i direktiv 93/13 föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna skall föreskriva att oskäliga villkor som används i avtal som en näringsidkare sluter med en konsument inte är, på sätt som närmare stadgas i deras nationella rätt, bindande för konsumenten och att avtalet skall förbli bindande för parterna på samma grunder, om det kan bestå utan de oskäliga villkoren.”

2. Direktiv 2001/24

5. I skälen 4, 6, 7, 11, 12 och 16 i direktiv 2001/24 anges följande:

”(4) Det är särskilt olämpligt att bortse från den enhet som kreditinstitutet bildar tillsammans med sina filialer när det blir nödvändigt att vidta rekonstruktionsåtgärder eller inleda ett likvidationsförfarande.

…

(6) Det är viktigt att de administrativa eller rättsliga myndigheterna i hemlandet får exklusiv behörighet att besluta om och tillämpa de rekonstruktionsåtgärder som föreskrivs i lagstiftning och gällande praxis i denna medlemsstat. På grund av svårigheterna att harmonisera medlemsstaternas lagstiftning och praxis bör medlemsstaterna ömsesidigt erkänna de åtgärder som var och en av dem vidtar för att återskapa möjligheterna för de institut som medlemsstaten har auktoriserat att driva sin verksamhet vidare.

(7) Det är nödvändigt att säkerställa att de rekonstruktionsåtgärder som vidtas av de administrativa eller rättsliga myndigheterna i hemlandet, liksom de åtgärder som vidtas av personer eller organ som dessa myndigheter har utsett för att administrera rekonstruktionsåtgärderna, får verkan i alla medlemsstater …

…

(11) Ett meddelande till tredje man om att rekonstruktionsåtgärder vidtagits är nödvändigt i de medlemsstater där det finns filialer, om sådana åtgärder riskerar att göra det svårt för tredje man att utöva vissa av sina rättigheter.

(12) Principen om lika behandling av alla borgenärer när det gäller deras möjligheter att göra sina anspråk gällande fordrar att de administrativa eller rättsliga myndigheterna i hemlandet vidtar de åtgärder som är nödvändiga för att borgenärerna i värdlandet skall kunna utöva sin rätt att göra sina anspråk gällande inom föreskriven tid.

…

(16) Lika behandling av alla borgenärer kräver att kreditinstitutet likvideras enligt principerna om enhet och universalitet, enligt vilka hemlandets administrativa eller rättsliga myndigheter skall ha exklusiv behörighet och deras beslut skall erkännas och utan formaliteter få samma rättsverkan i alla andra medlemsstater som besluten får enligt hemlandets lag, såvida inte något annat föreskrivs i [det aktuella] direktivet.”

6. I artikel 1.1 i direktivet föreskrivs följande:

”Detta direktiv skall gälla för kreditinstitut och för filialer till dessa vilka öppnats i andra medlemsstater än den där kreditinstitutet har sitt huvudkontor, enligt definitionerna i artikel 1.1 och 1.3 i direktiv 2000/12/EG,[5] om inte annat följer av de villkor och undantag som fastställs i artikel 2.3 i det direktivet.”

7. I artikel 2 sjunde strecksatsen i direktiv 2001/24 definieras *rekonstruktionsåtgärder* som ”åtgärder som är avsedda att bevara eller återställa ett kreditinstituts finansiella situation och som kan påverka tredje mans redan befintliga rättigheter, däribland åtgärder som kan komma att innebära inställande av betalningar, inställande av verkställighetsåtgärder eller nedskrivning av fordringar”.

8. Avdelning II i direktivet, med rubriken ”Rekonstruktionsåtgärder”, omfattar artiklarna 3–8.

[5] Europaparlamentets och rådets direktiv av den 20 mars 2000 om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut (EGT L 126, 2000, s. 1).

9. I artikel 3 i direktivet, med rubriken ”Beslut om rekonstruktionsåtgärder - tillämplig lag”, anges följande:

”1. Endast de administrativa eller rättsliga myndigheterna i hemlandet skall ha behörighet att besluta om genomförandet av en eller flera rekonstruktionsåtgärder i ett kreditinstitut, inklusive filialer i andra medlemsstater.

2. Rekonstruktionsåtgärderna skall tillämpas i enlighet med de lagar, förordningar och förfaranden som gäller i hemlandet, om inte annat anges i detta direktiv.

De skall, i enlighet med den medlemsstatens lagar, ha full verkan i hela [Europeiska unionen] utan vidare formaliteter också mot tredje man i andra medlemsstater, även om de regler i värdlandet som är tillämpliga på dem inte föreskriver sådana åtgärder eller ställer upp villkor för deras genomförande som inte är uppfyllda.

Rekonstruktionsåtgärderna skall ha verkan i hela [Europeiska unionen] så snart som de får verkan i den medlemsstat där de har vidtagits.”

10. Artikel 6 i direktiv 2001/24, med rubriken ”Offentliggörande”, har följande lydelse:

”1. Om genomförandet av de rekonstruktionsåtgärder som har beslutats enligt artikel 3.1 och 3.2 kan komma att påverka rättigheterna för tredje man i ett värdland, och om det är möjligt att i hemlandet överklaga det beslut som har föranlett åtgärden, skall de administrativa eller rättsliga myndigheterna i hemlandet, rekonstruktören eller en person som är bemyndigad till detta i hemlandet offentliggöra ett utdrag ur beslutet i *Europeiska* [*unionens officiella tidning*[6]] och i två nationella tidningar i varje värdland, i synnerhet för att rätten att överklaga skall kunna utövas i tid.

2. Det utdrag ur beslutet som avses i punkt 1 skall snarast möjligt och på lämpligaste sätt översändas till Byrån för Europeiska [unionens] officiella publikationer och de två nationella tidningarna i varje värdland.

…

4. I det utdrag ur beslutet som skall offentliggöras skall på det eller de officiella språken i de berörda medlemsstaterna särskilt anges beslutets syfte och rättsliga grund, tidsfristerna för att överklaga, med tydlig uppgift om vilken dag tidsfristerna går ut, samt den fullständiga adressen till de myndigheter eller den domstol som är behörig att pröva ett överklagande.

5. Rekonstruktionsåtgärderna skall vidtas oberoende av de åtgärder som föreskrivs i punkterna 1–3 och skall ha full verkan gentemot borgenärerna, såvida inte hemlandets administrativa eller rättsliga myndigheter eller hemlandets lagstiftning om sådana åtgärder föreskriver annat.”

[6] Nedan kallat EUT.

11. I artikel 7.1 i detta direktiv, med rubriken ”Skyldighet att underrätta kända borgenärer och rätt att anmäla fordringar”, föreskrivs följande:

”Om det enligt hemlandets lagstiftning krävs att en fordran anmäls för att erkännas eller om det föreskrivs obligatorisk information om åtgärden till borgenärer som har sitt hemvist, sin vanliga vistelseort eller sitt säte i denna stat, skall de administrativa eller rättsliga myndigheterna i hemlandet eller rekonstruktören i enlighet med de förfaranden som avses i artikel 14 och artikel 17.1 även underrätta de kända borgenärer som har sitt hemvist, sin vanliga vistelseort eller sitt säte i andra medlemsstater.”

12. Enligt artikel 23.1 i nämnda direktiv påverkar inledandet av rekonstruktionsåtgärder inte en borgenärs rätt att kvitta en fordran mot en fordran som kreditinstitutet har mot honom eller henne, om en sådan kvittning är tillåten enligt det lands lag, som är tillämplig på kreditinstitutets fordran.

13. I artikel 32 i samma direktiv, med rubriken ”Pågående rättegångar”, föreskrivs följande:

”Verkan av en rekonstruktionsåtgärd eller ett likvidationsförfarande på en pågående rättegång beträffande tillgångar eller rättigheter som kreditinstitutet inte längre förfogar över skall uteslutande regleras av lagen i den medlemsstat där rättegången pågår.”

3. Direktiv 2014/59/EU

14. I artikel 83.4 och 83.5 i direktiv 2014/59/EU,[7] med rubriken ”Resolutionsmyndigheters procedurkrav”, föreskrivs följande:

”4. Resolutionsmyndigheten ska offentliggöra eller se till att en kopia av beslutet eller instrumentet som ligger till grund för en resolutionsåtgärd, eller en underrättelse som redogör för effekterna av en resolutionsåtgärd offentliggörs och särskilt effekterna för slutkunder och, i tillämpliga fall, villkoren och perioden för uppskjutandet eller begränsningen som avses i artiklarna 69, 70 och 71, på följande sätt:

a) På myndighetens webbplats.

b) På den behöriga myndighetens webbplats, om denna är en annan än resolutionsmyndigheten, och på [Europeiska bankmyndighetens (EBA:s)] webbplats.

c) På den webbplats som institutet under resolution har.

d) Om de aktier eller andra äganderättsinstrument eller skuldinstrument som innehas av institutet under resolution tas upp till handel på en reglerad marknad, genom offentliggörande av obligatorisk information om institutet under resolution i enlighet med artikel 21.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/109/EG[.[8]]

[7] Europaparlamentets och rådets direktiv av den 15 maj 2014 om inrättande av en ram för återhämtning och resolution av kreditinstitut och värdepappersföretag och om ändring av rådets direktiv 82/891/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/24/EG, 2002/47/EG, 2004/25/EG, 2005/56/EG, 2007/36/EG, 2011/35/EU, 2012/30/EU och 2013/36/EU samt Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) nr 1093/2010 och (EU) nr 648/2012 (EUT L 173, 2014, s. 190).

[8] Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/109/EG av den 15 december 2004 om harmonisering av insynskraven angående upplysningar om emittenter vars värdepapper är upptagna till handel på en reglerad marknad och om ändring av direktiv 2001/34/EG (EUT L 390, 2004, s. 38).

5. Om aktierna, äganderättsinstrumenten eller skuldinstrumenten inte är upptagna till handel på en reglerad marknad ska resolutionsmyndigheten säkerställa att de dokument som bevisar att de instrument som avses i punkt 4 skickas till de aktieägare och borgenärer i institutet under resolution som är kända genom det berörda institutets register eller databaser och som är tillgängliga för resolutionsmyndigheten.”

15. I artikel 117.1 i detta direktiv, med rubriken ”Ändringar av direktiv [2001/24]”, föreskrivs att det i artikel 1 i direktivet ska läggas till en punkt 5, enligt vilken ”[a]rtiklarna 4 och 7 i det här direktivet inte [ska] tillämpas när artikel 75 i direktiv [2014/59] tillämpas”.

16. Enligt artikel 130.1 i direktiv 2014/59 skulle direktivet ha införlivats senast den 31 december 2014.

17. I enlighet med artikel 131 i detta direktiv trädde det i kraft den tjugonde dagen efter det att det offentliggjordes i EUT, det vill säga den 2 juli 2014.

B. Spansk rätt

18. I artikel 19.1 i Ley 6/2005 sobre saneamiento y liquidación de las entidades de crédito (lag 6/2005 om rekonstruktion och likvidation av kreditinstitut)[9] av den 22 april 2005, genom vilken direktiv 2001/24 införlivades med spansk rätt, föreskrivs följande:

”När en rekonstruktionsåtgärd har vidtagits eller ett likvidationsförfarande har inletts mot ett kreditinstitut som godkänts i en medlemsstat … som har minst en filial eller tillhandahåller tjänster i Spanien, får åtgärden eller förfarandet utan vidare formaliteter verkan i Spanien så snart som den får verkan i den medlemsstat där åtgärden har vidtagits eller förfarandet har inletts.”

C. Portugisisk rätt

19. Artikel 145-C och följande artiklar i Regime Geral das Instituições de Crédito e Sociedas Financeiras (de allmänna bestämmelserna för kreditinstitut och finansföretag), som infördes genom Decreto-Lei nr 31-A/2012 (lagdekret nr 31-A/2012)[10] av den 10 februari 2012, reglerar rekonstruktions- och resolutionsåtgärder för kreditinstitut och finansiella företag.

III. Bakgrund till de nationella målen och de frågor som har hänskjutits för förhandsavgörande

A. Mål C-498/22

20. Den 11 december 2006 ingick C.F.O., som var konsument, ett avtal med BES España om ett hypotekslån som innehöll ett villkor om minimiränta eller räntegolv på 2 procent.

[9] BOE nr 97 av den 23 april 2005, s. 13912.

[10] *Diário da República*, tillägg 1, serie 1, nr 30, av den 10 februari 2012.

21. Genom dom av den 9 maj 2013 slog Tribunal Supremo (Högsta domstolen, Spanien) fast att sådana villkor om räntegolv var oskäliga på grund av att de var otydliga. C.F.O. begärde att BES España skulle upphöra med att tillämpa villkoret om räntegolv på hans lån, vilket BES España gjorde från och med juni 2013.

22. I enlighet med de allmänna bestämmelserna för kreditinstitut och finansföretag, och mot bakgrund av BES allvarliga ekonomiska svårigheter, vidtog styrelsen för Banco de Portugal genom beslut av den 3 augusti 2014, ändrat genom beslut av den 11 augusti 2014 (nedan kallat beslutet från augusti 2014), så kallade resolutionsåtgärder mot detta kreditinstitut.

23. Genom det beslutet inrättade Banco de Portugal en brobank, nämligen Anm.:, som övertog BES tillgångar, skulder och poster utanför balansräkningen som anges i bilaga 2 till beslutet.

24. Bland de skulder som undantogs från överföringen till Anm.: fanns ”ansvar eller ersättningsgrundande förpliktelser som särskilt följer av bedrägeri eller åsidosättande av tillsynsrelaterade, straff- eller förvaltningsrättsliga bestämmelser eller beslut”.

25. Till följd av denna överföring blev Anm.: España C.F.O:s borgenär för det avtal om hypotekslån som hade ingåtts den 11 december 2006. C.F.O. började göra sina avbetalningar på lånet till Anm.: España.

26. Den 3 oktober 2014 offentliggjorde Banco de España (Spaniens centralbank) ett meddelande i *Boletín Oficial del Estado*, i vilket den nämnde att Banco de Portugal, genom beslut från augusti 2014, hade vidtagit en resolutionsåtgärd mot BES som bestod i att delvis överföra BES verksamhet till brobanken Anm.:, som skulle driva BES ordinarie verksamhet utan avbrott. Denna åtgärd ansågs utgöra en rekonstruktionsåtgärd, i den mening som avses i artikel 2 i direktiv 2001/24.

27. Den 29 december 2015 antog Banco de Portugal två beslut om ändring och förtydligande av bilaga 2 till beslutet från augusti 2014 (nedan kallade besluten av den 29 december 2015), i vilka det bland annat angavs att de ”krediter och ersättningar som had[e] samband med den påstådda ogiltigförklaringen av vissa villkor i låneavtal” hittills inte hade överförts till Anm.: España.

28. I januari 2017 begärde C.F.O. att Anm.: España skulle återbetala det belopp som han hade betalat till BES España på grund av villkoret om räntegolv i hans låneavtal.

29. Genom skrivelse av den 21 mars 2017 avslog Anm.: España denna begäran, med motiveringen att banken hade lämnat mycket tydlig information om det villkor om räntegolv som hade undertecknats den 24 november 2006, det vill säga innan de notariebestyrkta lånehandlingarna undertecknades.

30. C.F.O. väckte den 4 maj 2017 talan mot Anm.: España och yrkade att villkoret om räntegolv i det avtal som han hade ingått med BES España skulle ogiltigförklaras på grund av att det var oskäligt och att Anm.: España skulle förpliktas att till C.F.O. betala tillbaka det belopp som han felaktigt hade erlagt i enlighet med det villkoret.

31. NB España invände att talan inte kunde väckas mot den, med motiveringen att den fordran som kunde ha uppkommit till förmån för C.F.O., som bestod i återbetalningen av de belopp som BES España hade erhållit på grund av villkoret om räntegolv, inte hade överförts till Anm.: genom de rekonstruktionsåtgärder som Banco de Portugal vidtagit med avseende på BES.

32. Såväl domstolen i första instans som Audiencia Provincial (Provinsdomstol, Spanien), i andra instans, ogillade Anm.: Españas invändning och biföll C.F.O:s talan.

33. NB España överklagade till Tribunal Supremo (Högsta domstolen), som biföll en ansökan från Banco de Portugal och Fundo de Resolução om att få intervenera till stöd för överklagandet.

34. Inledningsvis har den hänskjutande domstolen påpekat att även om Banco de Portugals beslut av augusti 2014 och den 29 december 2015 ska anses utgöra rekonstruktionsåtgärder, i den mening som avses i direktiv 2001/24,[11] och trots att de kan påverka tredje man, har dessa beslut inte offentliggjorts, i strid med kraven i artikel 6 punkterna 1–4 i det direktivet. Härvidlag betonar den hänskjutande domstolen att den information som Banco Portugal meddelat både på engelska och portugisiska på sin webbplats, samt till de spanska medierna om krisen i BES och om inrättandet av Anm.: var mycket allmänt hållen och inte gjorde det möjligt för de berörda kunderna att identifiera de skulder som undantagits från tillgångarnas överföring och förstå den begränsning av deras rättigheter som detta undantag medförde. Den hänskjutande domstolen har dessutom påpekat att det meddelande som offentliggjorts av Banco de España, som nämns i punkt 26 i detta förslag till avgörande, inte heller uppfyller villkoren i denna bestämmelse.

35. Avsaknaden av ett offentliggörande enligt kraven i denna bestämmelse hindrade nästan alla de kunder hos BES España som är bosatta i Spanien från att överklaga de beslut som fattats av Banco de Portugal och föranledde dem att väcka talan mot Anm.: España. Anm.: España invände emellertid att talan inte kunde väckas mot den på grund av att rekonstruktionsåtgärderna inte hade överfört skyldigheten att återbetala de belopp som dessa kunder hade erlagt på grund av ett oskäligt villkor.

36. Den hänskjutande domstolen hyser tvivel om artikel 6.5 i direktiv 2001/24, enligt vilken rekonstruktionsåtgärder vidtas och får verkan oberoende av de åtgärder för offentliggörande som föreskrivs i punkterna 1–3 i denna bestämmelse, kan omfatta en sådan situation där de begränsningar eller berövanden av rättigheter som dessa åtgärder medför för kunder till den berörda enheten samt av de rättsmedel de kan tillgå inte offentliggörs under en längre tid i värdlandet.

37. Den hänskjutande domstolen ställer sig därför frågan om huruvida den skyldighet att i värdlandet tillerkänna verkan av de rekonstruktionsåtgärder som vidtagits i hemlandet, som föreskrivs i artikel 3.2 i direktiv 2001/24, kan vara förenlig med principen om ett effektivt rättsmedel enligt artikel 47 i stadgan, förbudet mot all diskriminering på grund av nationalitet i artikel 21.2 i stadgan och rättssäkerhetsprincipen, när dessa åtgärder inte har offentliggjorts enligt kraven i artikel 6.1–6.4 i direktivet.

38. Den hänskjutande domstolen har också påpekat att Anm.: Españas svar på C.F.O:s klagomål inte innebar något ifrågasättande av överföringen av skuldernas ansvar, i synnerhet skyldigheten att återbetala de belopp som C.F.O. erlagt till BES España på grund av ett villkor om räntegolv som senare avsågs vara oskäligt. Tvärtom skulle Anm.: España i sak ha svarat och betonat att ”banken agerade med full insyn”, vid en tidpunkt då den kontrollerades av Fundo de Resolução, som var ett offentligt organ som i sin tur var underställd Banco de Portugal. C.F.O. skulle följaktligen ha väckt talan på grundval av att han var övertygad om att Anm.: España, i egenskap av filial till ett bankinstitut som kontrollerades av en offentlig myndighet som agerade i enlighet med unionsrätten, faktiskt hade ställning som långivare i låneavtalet.

[11] Den hänvisar till domen av den 29 april 2021, Banco de Portugal m.fl. (C-504/19, EU:C:2021:335) (nedan kallad domen Banco de Portugal m.fl.).

39. Den hänskjutande domstolen frågar sig följaktligen om skyldigheten att tillerkänna verkan av rekonstruktionsåtgärder, som föreskrivs i artikel 3.2 i direktiv 2001/24, är förenlig med artikel 47 i stadgan och med rättssäkerhetsprincipen i en situation där en konsument som är bosatt i värdmedlemsstaten har kunnat grunda sina berättigade förväntningar på brobankens agerande, som övervakas av en offentlig myndighet i hemlandet.

40. Avslutningsvis har den hänskjutande domstolen ifrågasatt om den uppdelning av avtalsförhållandet som följer av de aktuella rekonstruktionsåtgärderna, det vill säga att konsumenten är bunden av sina skyldigheter gentemot Anm.: España, är förenlig med unionsrätten, särskilt artikel 6.1 i direktiv 93/13, eftersom konsumenten ska erlägga avbetalningar på det lån som ursprungligen ingicks med BES España, samtidigt som Anm.: España befrias från skyldigheten att återbetala de belopp som BES España erhållit på grund av villkoret om räntegolv, vilket innebär att konsumenten är bunden av det oskäliga villkoret, eftersom han eller hon inte kan återkräva dessa belopp från BES, med hänsyn till den senares insolvens. Denna situation skulle kunna utgöra ett oproportionerligt ingrepp i konsumentens rätt till egendom, i strid med artikel 17 i stadgan.

41. Mot denna bakgrund anser den hänskjutande domstolen att det är tvivelaktigt att konsumenternas rättigheter inte ges företräde framför stabiliteten i det finansiella systemet. [12]

42. Mot denna bakgrund beslutade Tribunal Supremo (Högsta domstolen) att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till EU-domstolen:

”1) Är en tolkning av artikel 3.2 i direktiv 2001/24 som innebär att ett beslut av den behöriga förvaltningsmyndigheten i hemlandet som inte har offentliggjorts i enlighet med kraven i artikel 6.1–6.4 i [detta] direktiv … ska tillerkännas verkan i ett värdland förenlig med den grundläggande rätten till ett effektivt rättsmedel i artikel 47 i [stadgan], den allmänna rättssäkerhetsprincipen, principen om likabehandling och förbudet mot all diskriminering på grund av nationalitet enligt artikel 21.2 i stadgan?

2) Är en tolkning av artikel 3.2 i direktiv 2001/24 som innebär att ett beslut av den behöriga förvaltningsmyndigheten i hemlandet – genom vilket vissa skyldigheter och visst ansvar har undantagits från överföringen till en ’brobank’ av den ordinarie verksamheten och av ett antal tillgångar i banken som rekonstruktionsåtgärderna tillämpas på, när det efterföljande agerandet av ’brobanken’, som kontrolleras av en myndighet som tillämpar unionsrätten, har skapat berättigade förväntningar hos kunderna i värdlandet att den har övertagit de skulder som utgjordes av det ansvar och de skyldigheter som den bank som blev föremål för rekonstruktionsåtgärden hade gentemot dessa kunder – ska tillerkännas verkan i ett värdland förenlig med den grundläggande rätten till ett effektivt rättsmedel i artikel 47 i stadgan och den allmänna rättssäkerhetsprincipen?

3) Är en tolkning av artikel 3.2 i direktiv 2001/24 som innebär att ett beslut av den behöriga förvaltningsmyndigheten i hemlandet – genom vilket ställningen som borgenär i ett avtal om hypotekslån ska övergå till en ’brobank’ samtidigt som skyldigheten att ersätta den konsument som är låntagare för de belopp som tagits ut av banken på grund av tillämpningen av ett oskäligt villkor i det avtalet kvarstår för den fallerande banken – ska tillerkännas verkan i ett

[12] Den hänvisar till domen av den 21 december 2016, Gutiérrez Naranjo m.fl. (C-154/15, C-307/15 och C-308/15, EU:C:2016:980) (nedan kallad domen Gutiérrez Naranjo m.fl.), i vilken domstolen slog fast att praxis från Tribunal Supremo (Högsta domstolen), som begränsade återgångsverkan av ogiltigförklaringen av villkor om räntegolv i avtal som en näringsidkare hade ingått med en konsument, för att garantera stabiliteten i det spanska finansiella systemet, som då genomgick en allvarlig kris, stred mot artikel 6.1 i direktiv 93/13.

värdland förenlig med den grundläggande rätten till egendom i artikel 17 i stadgan, principen om förstärkt skydd för konsumenter i artikel 38 i stadgan, artikel 6.1 i [direktiv 93/13] och den allmänna rättssäkerhetsprincipen?”

B. Mål C-499/22

43. J.M.F.T. och M.H.D.S. öppnade ett värdepapperskonto och ingick ett avtal om förvaltning av investeringsportföljer med BES España. Den 3 oktober 2007 ingick de ett atypiskt finansiellt avtal med BES España, som löpte ut den 11 oktober 2014, då det sades upp och avvecklades av Anm.:, som under den tiden hade efterträtt BES. Den 28 april 2008 ingick de även ett avtal med BES España avseende en strukturerad finansiell produkt som löpte ut den 28 april 2013 och avvecklades med förluster av BES España.

44. I augusti 2014 mottog J.M.F.T. flera meddelanden från Novo Banco om att bankförhållandena mellan kunderna hos BES España och den nya enheten, Anm.: España, skulle fortsätta till följd av de beslut som Banco de Portugal hade fattat avseende BES, tillsammans med en redovisning för det atypiska finansiella avtalet.

45. Den 17 april 2017 väckte J.M.F.T. och M.H.D.S. talan mot Anm.: och yrkade, i första hand, att båda finansiella avtalen skulle ogiltigförklaras på grund av felaktigt samtycke, eftersom BES hade lämnat dem bristfällig information, samt att de belopp som respektive part hade erhållit skulle betalas tillbaka, jämte ränta från och med dagen för varje betalning, och, i andra hand, att de skulle ersättas för den förlust som de hade lidit vid förvärvet av båda finansiella produkterna, jämte ränta enligt lagstadgad räntesats från och med dagen för delgivningen av talan.

46. NB España invände att talan inte kunde väckas mot den, eftersom fordran som kunde ha uppkommit till förmån för J.M.F.T. et M.H.D.S, som skulle bestå i återbetalning av de belopp som de hade erlagt för de finansiella produkterna på grund av att avtalen eventuellt var ogiltiga eller i ersättning för förluster som de hade lidit till följd av att de inte hade informerats om riskerna med de aktuella finansiella instrumenten, inte hade överförts till Novo Banco genom de rekonstruktionsåtgärder som Banco de Portugal vidtagit avseende BES.

47. Denna talan bifölls i första instans.

48. Efter överklagandet från Anm.: España biföll Audiencia Provincial (Provinsdomstol) överklagandet i den del det avsåg det avtal som ingicks den 28 april 2008, med motiveringen att BES España hade avvecklat detta avtal den 28 april 2013, det vill säga innan Anm.: inrättades som en del i BES: rekonstruktionsåtgärder. Därför rörde det sig om en transaktion som inte längre hade någon verkan när åtgärderna vidtogs, så att några skyldigheter eller ansvar enligt avtalet inte hade överförts till Anm.:

49. Audiencia Provincial (Provinsdomstol) avslog däremot överklagandet i den del det avsåg det atypiska finansiella avtalet, som Anm.: förvaltade och avvecklade i oktober 2014. Denna domstol har även angett att beslutet från augusti 2014 inte undantog en sådan strukturerad produkt som det atypiska finansiella avtalet från överföringen, utan skuldinstrument som emitterats av BES-institut. Audiencia Provincial tillade att förtydliganden i senare beslut från Banco de Portugal saknade betydelse, eftersom avtalet redan hade förklarats ha upphört att gälla och avvecklats.

50. Tribunal Supremo (Högsta domstolen), som ska pröva de överklaganden av denna dom som ingetts av J.M.F.T. och M.H.D.S., å ena sidan, och av Anm.: España, med stöd av Banco de Portugal och Fundo de Resolução, å andra sidan, motiverar sin begäran om förhandsavgörande på samma sätt som i mål C-498/22. [13]

51. Mot denna bakgrund beslutade Tribunal Supremo (Högsta domstolen) att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till EU-domstolen:

”1) Är en tolkning av artikel 3.2 i direktiv 2001/24 som innebär att ett beslut av den behöriga förvaltningsmyndigheten i hemlandet som inte har offentliggjorts i enlighet med kraven i artikel 6.1–6.4 i [detta] direktiv … ska tillerkännas verkan i ett värdland förenlig med den grundläggande rätten till ett effektivt rättsmedel i artikel 47 i [stadgan], den allmänna rättssäkerhetsprincipen, principen om likabehandling och förbudet mot all diskriminering på grund av nationalitet enligt artikel 21.2 i stadgan?

2) Är en tolkning av artikel 3.2 i direktiv 2001/24 som innebär att ett beslut av den behöriga förvaltningsmyndigheten i hemlandet – genom vilket vissa skyldigheter och visst ansvar har undantagits från överföringen till en ’brobank’ av den ordinarie verksamheten och av ett antal tillgångar i banken som rekonstruktionsåtgärderna tillämpas på, när det efterföljande agerandet av ’brobanken’, som kontrolleras av en myndighet som tillämpar unionsrätten, har skapat berättigade förväntningar hos kunderna i värdlandet att den har övertagit de skulder som utgjordes av det ansvar och de skyldigheter som den bank som blev föremål för rekonstruktionsåtgärden hade gentemot dessa kunder – ska tillerkännas verkan i ett värdland förenlig med den grundläggande rätten till ett effektivt rättsmedel i artikel 47 i stadgan och den allmänna rättssäkerhetsprincipen?

3) Är en tolkning av artikel 3.2 i direktiv 2001/24 som innebär att ett beslut av den behöriga förvaltningsmyndigheten i hemlandet – genom vilket ställningen som borgenär i ett avtal om hypotekslån ska övergå till en ’brobank’ samtidigt som skyldigheten att ersätta konsumenten för de belopp som denne har erlagt enligt de avtal som ogiltigförklarats på grund av fel avseende medgivande till följd av att banken har lämnat bristfällig information kvarstår för den fallerande banken – ska tillerkännas verkan i ett värdland förenlig med den grundläggande rätten till egendom i artikel 17 i stadgan, principen om förstärkt skydd för konsumenter i artikel 38 i stadgan och den allmänna rättssäkerhetsprincipen?”

C. Mål C-500/22

52. Den 17 november 2014 köpte bolaget Proyectos, Obras y Servicios de Badajoz SL (nedan kallat POSB) på andrahandsmarknaden en prioriterad obligation kallad ”Senior Bond Anm.: 6,875 % maturity July 2016” med förfallodag den 15 juli 2016.

53. Obligationen hade emitterats av BES, men vid den tidpunkt då POSB köpte obligationen via ett värdepappersföretag, ingick detta icke efterställda skuldinstrument bland NB:s tillgångar, genom obligationens överföring till Anm.: enligt beslutet från augusti 2014.

54. I juli 2015 betalade Anm.: ränta till POSB för de obligationsavkastningar som avsåg perioden 2014–2015.

[13] Se punkterna 34– 40 i detta förslag till avgörande.

55. När obligationen förföll till betalning den 15 juli 2016 betalade Anm.: inte obligationsavkastningarna för perioden 2015–2016 och återbetalade inte heller till POSB det nominella värdet på obligationen.

56. Som svar på POSB:s klagomål uppgav Anm.: att betalningsvägran grundade sig på besluten av den 29 december 2015, enligt vilka skulden för denna obligation hade ”återförts” från Anm.: till BES. Dessa beslut föreskrev nämligen att icke efterställda obligationer från Anm.: skulle ”återföras” till BES, inklusive de rättigheter och skyldigheter som bland annat följde av ”Senior Bond Anm.: 6,875 % maturity July 2016”.

57. Den 25 juni 2017 väckte POSB talan mot Anm.: och yrkade att räntan på obligationens avkastning skulle utbetalas för perioden 2015–2016 och att det belopp som motsvarade obligationens nominella värde skulle återbetalas.

58. NB invände att talan inte kunde väckas mot den, eftersom de skulder som följde av denna obligation hade ”återförts” till BES.

59. Såväl domstolen i första instans som Audiencia Provincial (Provinsdomstol), i andra instans, avslog NB:s invändning och biföll talan.

60. Efter överklagande av Anm.: España, med stöd av Banco de Portugal och Fundo de Resolução, konstaterar Tribunal Supremo (Högsta domstolen) bland annat att POSB omfattas av det skydd som följer av den grundläggande rätten till egendom enligt artikel 17 i stadgan på grund av att POSB innehar en icke efterställd skuld. En ”återföring” till BES av det ansvar och de skyldigheter som är förknippade med skuldebrevet skulle i praktiken medföra att BES förlorade sin rätt till egendom, eftersom BES är en fallerande bank som fråntagits sina tillgångar. En sådan förlust utan rättmätig ersättning i rätt tid kan även utgöra ett åsidosättande av rättssäkerhetsprincipen. [14]

61. Mot denna bakgrund beslutade Tribunal Supremo (Högsta domstolen) att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till EU-domstolen:

”1) Är en tolkning av artikel 3.2 i direktiv 2001/24 som innebär att ett beslut av den behöriga förvaltningsmyndigheten i hemlandet som inte har offentliggjorts i enlighet med kraven i artikel 6.1–6.4 i [detta] direktiv … ska tillerkännas verkan i ett värdland förenlig med den grundläggande rätten till ett effektivt rättsmedel i artikel 47 i [stadgan], den allmänna rättssäkerhetsprincipen, principen om likabehandling och förbudet mot all diskriminering på grund av nationalitet enligt artikel 21.2 i stadgan?

2) Är en tolkning av artikel 3.2 i direktiv 2001/24 som innebär att ett beslut av den behöriga myndigheten i hemlandet – genom vilket de skyldigheter och det ansvar som är förknippat med en icke efterställd obligation som köpts av en tredje part har återförts till den fallerande bank på vilken resolutionsåtgärderna tillämpats när dessa skyldigheter och detta ansvar ingick i ’brobankens’ tillgångar – ska tillerkännas verkan i ett värdland förenligt med den grundläggande rätten till egendom i artikel 17 i stadgan och den allmänna rättssäkerhetsprincipen?”

62. Genom beslut av domstolens ordförande av den 29 september 2022 förenades målen C-498/22–C-500/22 vad gäller det skriftliga och det muntliga förfarandet samt domen.

[14] Se punkterna 34–37 i detta förslag till avgörande för motiveringen till den första frågan.

63. C.F.O., J.M.F.T. och M.H.D.S., Anm.: España, Banco de Portugal, den spanska och den portugisiska regeringen samt Europeiska kommissionen ingav skriftliga yttranden.

64. C.F.O., POSB, Anm.: España, Banco de Portugal, den spanska och den portugisiska regeringen, Europeiska unionens råd, kommissionen och Europaparlamentet deltog i förhandlingen den 26 oktober 2023, vid vilken de besvarade domstolens muntliga frågor.

IV. Bedömning

A. Fråga 1 i målen C-498/22, C-499/22 och C-500/22

65. I vart och ett av de tre målen har den hänskjutande domstolen frågat EU-domstolen om huruvida en tolkning av artikel 3.2 i direktiv 2001/24 som innebär att ett beslut av den behöriga förvaltningsmyndigheten i hemlandet som inte har offentliggjorts i enlighet med kraven i artikel 6.1–6.4 i direktiv 2001/24 ska tillerkännas verkan i ett värdland är förenlig med den grundläggande rätten till ett effektivt rättsmedel i artikel 47 i stadgan, den allmänna rättssäkerhetsprincipen, principen om likabehandling och förbudet mot all diskriminering på grund av nationalitet enligt artikel 21.2 i stadgan.

66. Den hänskjutande domstolen vill med andra ord få klarhet om den verkan som följer av att det utdrag ur det nationella beslut om rekonstruktionsåtgärden som har fattats av de administrativa eller rättsliga myndigheterna i hemlandet, rekonstruktören eller en person som är bemyndigad till detta i hemlandet enligt artikel 6 i direktiv 2001/24 inte har offentliggjorts i EUT och i två nationella tidningar i varje värdland.

67. Inledningsvis bör det preciseras att offentliggörande, enligt artikel 6.1 i direktiv 2001/24, ska ske på två villkor: Rekonstruktionsåtgärderna ska kunna påverka rättigheterna för tredje man i ett värdland och det ska vara möjligt att i hemlandet överklaga beslutet om åtgärden. Båda villkoren förefaller vara uppfyllda i förevarande fall, eftersom talan mot rekonstruktionsåtgärden har väckts i Portugal [15] och klagandena i det nationella målet är borgenärer som berörs av denna åtgärd.

68. Vidare framgår av själva ordalydelsen i artikel 6.1 i direktiv 2001/24 att offentliggörandet syftar till att skydda rätten för borgenärer i värdlandet att väcka talan mot rekonstruktionsåtgärden vid behörig domstol i hemlandet, eftersom denna bestämmelse avslutas med orden ”i synnerhet för att rätten att överklaga skall kunna utövas i tid”.

69. Slutligen tyder användningen av pluralform, liksom ordalydelsen i skälen 11 och 12 i direktiv 2001/24, på att samtliga de rättsmedel som borgenärer kan tillgå, inte bara dem mot själva rekonstruktionsåtgärden utan även dem mot gäldenären, måste skyddas. Villkoret att rekonstruktionsåtgärden ska kunna överklagas gör det emellertid inte möjligt att göra en extensiv tolkning av rätten till effektivt rättsmedel, som offentliggörandet är avsett att skydda. Offentliggörandet är inte obligatoriskt om det inte finns något rättsmedel att tillgå mot rekonstruktionsåtgärden i hemlandet. I så fall har borgenärer lika stor rätt att göra gällande sina rättigheter mot sin gäldenär. Arten av de uppgifter som ska offentliggöras enligt artikel 6.4 i direktivet, det vill säga ett utdrag ur beslutet som anger ”beslutets syfte och rättsliga grund, tidsfristerna för att överklaga, med tydlig uppgift om vilken dag tidsfristerna går ut, samt den

[15] Se artikel 145 N i de allmänna bestämmelserna för kreditinstitut och finansföretag.

fullständiga adressen till de myndigheter eller den domstol som är behörig att pröva ett överklagande”, stödjer tolkningen att de aktuella överklaganden är de som avser rekonstruktionsåtgärden och inte alla eventuella överklaganden av borgenärer mot kreditinstitutet eller brobanken.

70. Denna tolkning är den enda som kan garantera en överensstämmelse med de principer som anges i artiklarna 3.2 och 6.5 i direktiv 2001/24. Det följer av den första bestämmelsen att rekonstruktionsåtgärder utan formaliteter ska få sin verkan, inklusive i förhållande till tredje man, i hela unionen, så snart de får verkan i den medlemsstat där de vidtogs. Den andra bestämmelsen föreskriver att rekonstruktionsåtgärder ska tillämpas oberoende av de offentliggöranden som föreskrivs i artikel 6.1–6.3 i detta direktiv och ska ha full verkan i förhållande till borgenärer.

71. Dessa principer konkretiserar det mål som eftersträvas med direktiv 2001/24. Direktiv 2001/24 är ett direktiv om ömsesidigt erkännande i andra värdländer där filialer är etablerade av verkan av en rekonstruktionsåtgärd som vidtagits i ett hemland, med, som logisk följd, att principerna om processuell enhetlighet och universalitet (en enda behörig domstol och en enda tillämplig lag, nämligen hemlandets lag) blir tillämpliga,[16] dock med vissa undantag, särskilt när det gäller rättegångar som pågår i värdlandet och som uteslutande regleras av värdlandets lag.[17]

72. Enligt artikel 7 i direktivet ska borgenärer dessutom personligen underrättas, endast om det i hemlandets lagstiftning föreskrivs att en fordran ska anmälas för att den ska erkännas eller för att borgenärer som har sin hemvist, sin vanliga vistelseort eller sitt säte i denna stat ska underrättas om rekonstruktionsåtgärden. Härav följer, såsom jag redan angett i punkterna 68 och 69 i detta förslag till avgörande, att syftet med denna underrättelse inte är att skydda samtliga de rättsmedel som borgenärer kan tillgå mot gäldenären, utan att säkerställa att dessa borgenärer kommer att kunna göra gällande sina rättigheter enligt denna åtgärd i enlighet med hemlandets lag.

73. Direktiv 2001/24 reglerar således allmänt inte enskilda borgenärers talan mot kreditinstitutet eller brobanken i samband med en rekonstruktionsåtgärd, utom när det gäller vissa avtal eller rättigheter (särskilt anställningsavtal, rättigheter i fast egendom som är inskrivna i ett offentligt register, vissa sakrätter, rättigheter som grundar sig på ett återtagandeförbehåll[18]) eller om en rättegång pågår och regleras av lagen i det värdland där den pågår.[19]

74. I de nationella målen är det ostridigt att det offentliggörande som föreskrivs i artikel 6 i nämnda direktiv inte har skett, vilket innebär att frågan uppkommer om vilken sanktionsåtgärd som ska vidtas vid en sådan avsaknad av offentliggörande.

75. Flera hypoteser har lagts fram av de olika intervenienterna vid domstolen. Vissa hävdar att rekonstruktionsåtgärden inte får någon verkan utanför hemlandet om den inte offentliggjorts. Kommissionen har tillagt att denna sanktionsåtgärd endast vidtas efter en viss tid som är

[16] Se skälen 4 och 16 i direktiv 2001/24 samt dom av den 24 oktober 2013, LBI (C-85/12, EU:C:2013:697, punkt 49), och domen Banco de Portugal m.fl. (punkt 33).

[17] Se artikel 32 i direktiv 2001/24.

[18] Se artiklarna 20–27 i direktiv 2001/24.

[19] Se artikel 32 i direktiv 2001/24 och domen Banco de Portugal m.fl.

förknippad med de krav som följer av tidsfristerna för offentliggörande i EUT. Andra har gjort gällande att avsaknaden av ett offentliggörande enligt artikel 6 i direktiv 2001/24 saknar betydelse, eftersom ett offentliggörande har skett i enlighet med artikel 83 i direktiv 2014/59.

76. Jag anser att den första hypotesen, som går ut på att rekonstruktionsåtgärder inte får någon verkan i värdländer, strider mot ordalydelsen i direktiv 2001/24 och inte är förenlig med direktivets syfte, som är att säkerställa ett ömsesidigt erkännande av sådana åtgärder, vilket medför att de processuella principerna om enhetlighet och universalitet blir tillämpliga. Det är inte heller tänkbart att verkan blir omedelbar och samtidigt endast består under en ”viss tid”, det vill säga den tid som krävs för att offentliggöras i EUT. Om rekonstruktionsåtgärder inte har offentliggjorts eller har offentliggjorts för sent, är det omöjligt att fastställa den dag då det ömsesidiga erkännandet upphör att gälla. Denna ungefärliga tidsfrist skulle således stå i direkt strid med målen i direktiv 2001/24, som är att återställa kreditinstitutens bärkraft. [20]

77. När det gäller den andra hypotesen, som går ut på att ersätta det offentliggörande som föreskrivs i artikel 6 i direktiv 2001/24 med det i artikel 83.4 i direktiv 2014/59, anser jag att den inte heller är förenlig med artikel 117 i direktivet, genom vilken artikel 1 i direktiv 2001/24 ändras så, att det i en ny punkt 5 anges att ”[a]rtiklarna 4 och 7 i det här direktivet … inte [ska] tillämpas när artikel 75 i direktiv [2014/59] tillämpas”. Härav följer att offentliggörandet enligt artikel 6 i direktiv 2001/24 *e contrario* ska ske, även om det offentliggörande som föreskrivs i artikel 83 i direktiv 2014/59 också sker. Frågan om huruvida direktiv 2014/59 är tillämpligt i tiden (*ratione temporis*) i förevarande fall saknar följaktligen betydelse.

78. I avsaknad av tydliga processuella unionsbestämmelser för att vidta sanktionsåtgärder vid åsidosättande av en rättighet, följer det av domstolens praxis att det ankommer på varje medlemsstat att i sin rättsordning fastställa de processuella regler som syftar till att säkerställa skyddet av de rättigheter för enskilda som följer av unionsrätten. Dessa regler får emellertid varken vara mindre förmånliga än dem som avser liknande tillvägagångssätt som grundas på nationell rätt (likvärdighetsprincipen) eller medföra att det i praktiken blir omöjligt eller orimligt svårt att utöva rättigheter som följer av unionsrätten (effektivitetsprincipen). [21]

79. Som jag redan har förklarat, skyddar emellertid det offentliggörande som föreskrivs i artikel 6 i direktiv 2001/24 rätten att väcka talan mot rekonstruktionsåtgärden vid domstolen i hemlandet med tillämpning av det ömsesidiga erkännande som direktivet genomför. För det fall att klagandena i det nationella målet skulle väcka en sådan talan, måste den portugisiska domstolen beakta avsaknaden av det offentliggörande som föreskrivs i artikel 6 i direktiv 2001/24 för att avgöra huruvida denna avsaknad inte medför att det i praktiken blir omöjligt eller orimligt svårt att väcka talan, mot bakgrund av de nationella bestämmelserna om tidsfristen för att väcka talan mot denna typ av beslut.

80. Denna bedömning stöds av en analys av tillkomsten av artikel 6 i direktiv 2001/24. I rådets ursprungliga förslag [22] förfogade de behöriga myndigheterna i det land där det berörda kreditinstitutet hade sitt säte över ett utrymme för skönsmässig bedömning vad gäller offentliggörande i EUT [dåvarande EGT] och delgivning till enskilda. Vidare angavs att rekonstruktionsåtgärder var tillämpliga oberoende av åtgärderna för offentliggörande och att de

[20] Se skäl 6 i direktiv 2001/24.

[21] Se dom av den 14 januari 2010, Kyrian (C-233/08, EU:C:2010:11, punkt 62 och där angiven rättspraxis), samt dom av den 20 september 2018, Rudigier (C-518/17, EU:C:2018:757, punkt 61 och där angiven rättspraxis).

[22] Förslag till rådets direktiv om samordning av lagar och andra författningar om rekonstruktion och likvidation av kreditinstitut (KOM(85) 788 slutlig).

hade full verkan i förhållande till borgenärer. Avslutningsvis började tidsfrister för att väcka talan, med undantag för delgivning till enskilda, att löpa från och med dagen för offentliggörandet i EUT. I motsats till det ursprungliga utkastet har således utgångspunkten för tidsfristen för överklagande lämnats till medlemsstaternas skönsmässiga bedömning inom ramen för deras processuella autonomi, dock med iakttagande av principerna om likvärdighet och effektivitet.

81. Rådet och parlamentet yttrade sig vid förhandlingen för att erinra om att direktiv 2001/24 var resultatet av femton års förhandlingar och att harmoniseringsåtgärderna först förekom i direktiv 2014/59. De tillade dels att syftet med det system med ömsesidigt erkännande som införts var att möjliggöra ett snabbt och konsekvent genomförande av nödåtgärder för att undvika dominoeffekter och garantera stabiliteten i det finansiella systemet,[23] särskilt kontinuiteten i bankens väsentliga funktioner och skyddet av offentliga medel, dels att det ankom på medlemsstaterna att i tillräcklig utsträckning offentliggöra de åtgärder som vidtagits. De angav närmare att det offentliggörande som föreskrivs i artikel 83.4 i direktiv 2014/59 var tillräckligt för att informera tredje man i andra medlemsstater. Syftet med deras intervention var att visa att de mekanismer som införts genom direktiv 2001/24 var förenliga med primärrätten.

82. Denna förenlighet framgår tydligt av den tolkning av artiklarna 3 och 6 i direktiv 2001/24 som jag har föreslagit.[24]

83. Även om offentliggörandet enligt artikel 6 i direktiv 2001/24 inte syftar till att skydda andra rättsmedel än det som avser rekonstruktionsåtgärder, befinner sig klagandena i det nationella målet i en situation som omfattas av unionsrättens tillämpningsområde. Det ömsesidiga erkännande av rekonstruktionsåtgärder som detta direktiv genomför har faktiskt medfört att verkan av inrättandet av brobanken Anm.: i Portugal har utvidgats till att omfatta dess spanska filial, eftersom inrättandet endast åtföljdes av en delvis överföring av BES tillgångar och skulder till brobanken och dess filialer. I detta hänseende påverkades klagandenas rättigheter, eftersom deras påstådda fordringar *in fine* inte överfördes till brobankens spanska filial, Anm.: España. Följaktligen kan de åberopa rätten till ett effektivt rättsmedel, såsom den garanteras i artikel 47 i stadgan, den allmänna rättssäkerhetsprincipen och förbudet mot diskriminering på grund av nationalitet enligt artikel 21.2 i stadgan.

84. Vad beträffar rätten till ett effektivt rättsmedel erinrar domstolen om att det, för att den domstolsprövning som garanteras i artikel 47 första stycket i stadgan ska vara effektiv, bland annat krävs att den berörda personen kan tillvarata sina rättigheter under bästa möjliga förutsättningar och, med kännedom om samtliga omständigheter, avgöra om det finns anledning att väcka talan mot en viss enhet vid behörig domstol.[25]

85. Eftersom unionsrätten inte föreskriver någon sanktionsåtgärd vid avsaknad av offentliggörande enligt artikel 6 i direktiv 2001/24, som, såsom jag vill erinra om, inte syftar till att informera samtliga borgenärerna om hur deras fordringar mot kreditinstitutet ska hanteras, ankommer det på den nationella domstolen att tillämpa sin nationella lagstiftning och beakta all tillgänglig information som kan påverka borgenärers val inom de begränsningar som fastställs av principerna om likvärdighet och effektivitet.

[23] De hänvisade i detta hänseende till dom av den 19 juli 2016, Kotnik m.fl. (C-526/14, EU:C:2016:570, punkterna 68 och 69).

[24] Se punkterna 78 och 79 i detta förslag till avgörande.

[25] Se domen Banco de Portugal m.fl. (punkt 57 och där angiven rättspraxis).

86. Det föreskrivs i en bestämmelse i spansk rätt, såsom den spanska regeringen har påpekat i sitt skriftliga yttrande, att ett offentliggörande i *Boletín Oficial del Estado* ska ske vid en rekonstruktionsåtgärd som påverkar ett kreditinstitut med filial i Spanien. [26] Vidare informerades kunderna i målen C-498/22 och C-499/22 om inrättandet av brobanken genom skrivelser från Anm.: i vilka de underrättades om att affärsförhållandet med en bank som befriats från den osäkerhet som hotade BES fortlevnad skulle fortsätta. Slutligen ska den nationella domstolen, oavsett huruvida direktiv 2014/59 är tillämpligt i förevarande fall, beakta den information som offentliggjorts i enlighet med artikel 83.4 i direktiv 2014/59 vid bedömningen av den berörda personens förmåga att avgöra huruvida talan kan väckas.

87. När domstolen i ett annat mål som rörde inrättandet av brobanken Anm.:, och som avsåg ett förfarande som pågick den dag då den fordran som var aktuell i målet ”överfördes tillbaka” till BES med retroaktiv verkan från och med ett tidigare datum än det då talan väcktes till följd av besluten av den 29 december 2015, slog den fast att den berörda personen den 4 februari 2015 hade tillgång till samtliga de uppgifter som var nödvändiga för att med full kännedom om saken fatta ett beslut om att väcka en sådan talan och för att med säkerhet identifiera den person mot vilken denna talan skulle riktas. [27] Vid detta tillfälle slog domstolen också fast att hemlandet retroaktivt kunde ändra det tillämpliga regelverket för rekonstruktionsåtgärder. [28] Domstolen drog emellertid slutsatsen att artiklarna 3.2 och 32 i direktiv 2001/24, jämförda med artikel 47 första stycket i stadgan, skulle tolkas så, att de utgjorde hinder för att, utan att det uppställdes något ytterligare villkor, tillerkänna verkan av den andra rekonstruktionsåtgärd som syftade till att med retroaktiv verkan överföra denna skuld tillbaka till BES, när ett sådant erkännande innebar att Anm.: med retroaktiv verkan förlorade sin passiva saklegitimation i det pågående förfarandet, och erkännandet därmed undergrävde de domstolsavgöranden som redan meddelats till förmån för klaganden. [29]

88. Talan i det nationella målet väcktes emellertid vid den spanska domstolen i ett helt annat sammanhang, nämligen efter det att gäldenären till de fordringar som gjorts gällande hade fastställts i rekonstruktionsåtgärderna (inbegripet i besluten av den 29 december 2015), och därför i ett stabiliserat och relevant rättsligt ramverk. Det ankom således på klagandena i det nationella målet att avgöra huruvida Anm.: España eller BES España var deras gäldenär, med beaktande av de uppgifter som fanns tillgängliga enligt såväl nationell lagstiftning som den frivilliga tillämpningen av artikel 83.4 i direktiv 2014/59.

89. I praktiken ändrade rekonstruktionsåtgärden inte deras gäldenärs identitet, utan gäldenärens ekonomiska situation, på grundval av vilken denna åtgärd vidtogs, påverkade värdet av deras påstådda fordran. Klagandena har inte heller förklarat varför det hade varit omöjligt att väcka talan mot BES España. Deras rätt att överklaga påverkades därför inte av rekonstruktionsåtgärden.

90. Vad gäller den icke-diskrimineringsprincip som garanteras i artikel 21 i stadgan, har det inte gjorts gällande att de nationella bestämmelser som är tillämpliga i förevarande fall tillämpas på olika sätt beroende på den medlemsstat i vilken den berörda personen är medborgare.

91. Domstolen har erinrat om att rättssäkerhetsprincipen enligt fast rättspraxis kräver att rättsregler ska vara klara och precisa och att den berörda personen kan förutse hur dessa rättsregler kommer att tillämpas, i synnerhet om de kan få negativ verkan på enskilda och

[26] Se artikel 19 i lag nr 6/2005 om rekonstruktion och likvidation av kreditinstitut.

[27] Se domen Banco de Portugal m.fl. (punkt 53).

[28] Se domen Banco de Portugal m.fl. (punkt 61 och där angiven rättspraxis).

[29] Se domen Banco de Portugal m.fl. (punkt 66 och domslutet).

företag. Enligt denna princip krävs i synnerhet att en lagstiftning gör det möjligt för dem som berörs därav att få kännedom om den exakta omfattningen av de skyldigheter som de därigenom åläggs. Enskilda ska nämligen på ett otvetydigt sätt kunna få kännedom om sina rättigheter och skyldigheter och kunna vidta åtgärder i enlighet därmed. [30]

92. I förevarande fall framgår det tydligt av bestämmelserna i direktiv 2001/24 att verkan av den rekonstruktionsåtgärd som vidtagits i Portugal tillerkänns i Spanien och att det ankommer på den berörda personen att kontrollera de exakta bestämmelserna i rekonstruktionsåtgärden för att fastställa vem som är dess gäldenär, efter det att skulderna delvis har överförts till den nyinrättade brobanken.

93. Av samtliga dessa skäl föreslår jag att domstolen ska svara att artiklarna 3.2 och 6 i direktiv 2001/24, jämförda med artiklarna 21.2 och 47 första stycket i stadgan, ska tolkas så, att de inte utgör hinder för att en rekonstruktionsåtgärd, på grundval av vilken en brobank har inrättats och skyldigheter och ansvar delvis har överförts, vid avsaknad av offentliggörande enligt artikel 6.1 i direktiv 2001/24, ska tillerkännas verkan i en annan medlemsstat än hemlandet, innan talan väcks för att yrka erkännande och betalning av en fordran som ursprungligen uppkom mot det bankinstitut som är föremål för denna rekonstruktionsåtgärd, under förutsättning att principerna om likvärdighet och effektivitet iakttas, vilket det ankommer på den hänskjutande domstolen att kontrollera.

B. Fråga 2 i målen C-498/22 och C-499/22

94. Den hänskjutande domstolen har frågat EU-domstolen om huruvida tolkningen av artikel 3.2 i direktiv 2001/24, som innebär att ett beslut av den behöriga förvaltningsmyndigheten i hemlandet – genom vilket vissa skyldigheter och visst ansvar har undantagits från överföringen till en ”brobank” av den ordinarie verksamheten och av ett antal tillgångar i banken som rekonstruktionsåtgärderna tillämpas på, när det efterföljande agerandet av ”brobanken”, som kontrolleras av en myndighet som tillämpar unionsrätten, har skapat berättigade förväntningar hos kunderna i värdlandet att den har övertagit de skulder som utgjordes av det ansvar och de skyldigheter som den bank som blev föremål för rekonstruktionsåtgärden hade gentemot dessa kunder – ska tillerkännas verkan i ett värdland, förenlig med den grundläggande rätten till ett effektivt rättsmedel i artikel 47 i stadgan och den allmänna rättssäkerhetsprincipen.

95. För att besvara denna fråga ska det först prövas huruvida klagandena i det nationella målet kan åberopa principen om skydd för berättigade förväntningar till sin fördel.

96. Enligt domstolens praxis är principen om skydd för berättigade förväntningar en av unionens grundläggande principer. [31] Domstolen har preciserat att rätten att göra anspråk på skydd för berättigade förväntningar tillkommer varje person som befinner sig i en situation där en unionsinstitution, genom att ge tydliga försäkringar, har väckt grundade förhoppningar. I

[30] Se domen Banco de Portugal m.fl. (punkt 51 och där angiven rättspraxis).

[31] Se dom av den 7 juni 2005, VEMW m.fl. (C-17/03, EU:C:2005:362, punkt 73 och där angiven rättspraxis), samt dom av den 14 mars 2013, Agrargenossenschaft Neuzelle (C-545/11, EU:C:2013:169, punkt 23 och där angiven rättspraxis).

avsaknad av sådana försäkringar kan en person däremot inte göra gällande att denna princip har åsidosatts. [32] Domstolen fann även att nämnda princip måste iakttas av medlemsstaterna när de genomför unionsrätten, [33] inbegripet genom nationella förvaltningsmyndigheter. [34]

97. I förevarande fall anser klagandena i det nationella målet att både den kontroll av Anm.: som Banco de Portugal utövade vid tidpunkten för dess inrättande, som föranledde rekonstruktionsåtgärderna, och den tydliga informationen i NB:s skrivelser om att avtalsförhållandena med BES skulle fortsätta kan ha skapat berättigade förväntningar vad gäller omfattningen av Anm.: Españas skyldigheter gentemot dem.

98. Att betrakta Anm.: España som en förvaltningsmyndighet som tillämpar unionsrätten trots att den kontroll som utövas av Banco de Portugal är tillfällig och utgör en rekonstruktionsåtgärd som består i inrättandet av en brobank, och att Anm.: España inrättades i form av ett privaträttsligt kreditinstitut utan några särskilda befogenheter som avviker från allmän lag i syfte att utföra ett offentligt uppdrag, går emellertid utöver vad domstolen har godtagit i fråga om berättigade förväntningar. [35] Domstolen har därvid slagit fast att en aktör inte kan åberopa principen om skydd för berättigade förväntningar gentemot sin leverantör för att göra gällande en rätt till avdrag för ingående mervärdesskatt. [36]

99. Under alla omständigheter är varken skrivelserna till BES kunder, i vilka det angavs att Anm.: och BES var en och samma bank och att förhållandet med banken inte förändrades på något sätt, eller Anm.: Españas agerande, som år 2017 hade svarat klaganden i mål C-498/22 att han inte hade rätt till den begärda återbetalningen på grund av att det omtvistade villkoret inte var oskäligt och att ett av de två avtal som klagandena i mål C-499/22 ingått hade avvecklats, tillräckliga för att utgöra särskilda försäkringar som kan skapa berättigade förväntningar om att Anm.: España skulle överta BES Españas samtliga skulder, varken före eller efter avtalets ingående.

100. I skrivelserna meddelades nämligen endast att affärsförhållandet mellan kunderna och banken skulle fortsätta, samtidigt som det angavs att den osäkerhet som hotade BES fortlevnad hade undanröjts och att den nya banken hade befriats från BES problematiska tillgångar. Att ifrågasätta huruvida ett avtalsvillkor är oskäligt är dessutom inte detsamma som att acceptera det ansvar som följer av detta avtalsvillkor. På samma sätt kan betalningen på förfallodagen av ett atypiskt finansiellt avtal inte ge någon garanti för att banken kommer att ta på sig det ansvar som uppstod före avtalets ingående. I detta avseende delar jag generaladvokaten Kokotts uppfattning i hennes förslag till avgörande i målet Banco de Portugal m.fl. [37] angående inrättandet av Anm.: att ”[e]nbart den omständigheten att [denna bank] (åtminstone delvis) efterträdde BES … och även fortsatte att sköta förvaltningen av klagandens aktiedepå kunde enligt min mening inte ge några förväntningar på att Novo Banco även övertog ansvaret för BES felaktiga investeringsrådgivning som redan förelåg innan detta affärsförhållande övertogs”.

[32] Se dom av den 16 december 2020, rådet m.fl./K. Chrysostomides & Co. m.fl. (C-597/18 P, C-598/18 P, C-603/18 P och C-604/18 P, EU:C:2020:1028, punkt 178 och där angiven rättspraxis).

[33] Se dom av den 11 juli 2002, Marks & Spencer (C-62/00, EU:C:2002:435, punkt 44 och där angiven rättspraxis).

[34] Se dom av den 22 september 2022, Admiral Gaming Network m.fl. (C-475/20–C-482/20, EU:C:2022:714, punkt 62), och dom av den 17 november 2022, Avicarvil Farms (C-443/21, EU:C:2022:899, punkt 39 och där angiven rättspraxis).

[35] Se dom av den 17 november 2022, Avicarvil Farms (C-443/21, EU:C:2022:899), om en byrå för finansiering av investeringar i landsbygden och en byrå för stöd och insatser i jordbruket.

[36] Se dom av den 21 februari 2018, Kreuzmayr (C-628/16, EU:C:2018:84, punkt 47).

[37] C-504/19, EU:C:2020:943, punkt 82.

101. För att bedöma huruvida de försäkringar som lämnats är berättigade, är det dessutom nödvändigt att beakta det sammanhang i vilket brobanken inrättades för att råda bot på BES svårigheter. Domstolen har slagit fast att även i en situation som kan ge upphov till berättigade förväntningar, kan ett överordnat allmänintresse hindra att det antas övergångsbestämmelser för situationer som har uppstått före ikraftträdandet av de nya reglerna men som ännu inte har upphört, och att ändamålet att garantera stabiliteten i det finansiella systemet och samtidigt förhindra alltför stora offentliga utgifter samt minimera snedvridningen av konkurrensen, utgör ett sådant överordnat allmänt intresse.[38] Härav drog domstolen slutsatsen att principen om skydd för berättigade förväntningar kunde åberopas till stöd för att ifrågasätta ett meddelande från kommissionen avseende banksektorn, men att den inte utgjorde hinder för vissa punkter i detta meddelande som rörde ett villkor om ansvarsfördelning mellan aktieägare och efterställda fordringshavare i syfte att tillåta statligt stöd.[39]

102. Av det ovan anförda följer att klagandena i det nationella målet inte kan göra anspråk på att principen om skydd för berättigade förväntningar har åsidosatts gentemot Anm.: España.

103. Jag föreslår att domstolen besvarar den andra frågan i målen C-498/22 och C-499/22 så, att artikel 3.2 i direktiv 2001/24, jämförd med artikel 47 i stadgan och den allmänna rättssäkerhetsprincipen, ska tolkas på så sätt att enskilda inte kan göra anspråk på principen om skydd för berättigade förväntningar mot en brobank, som är ett privaträttsligt organ som inte har några befogenheter utöver dem som följer av allmän lag och som har inrättats som en rekonstruktionsåtgärd avseende en bank som de ursprungligen var kunder hos, för att hålla denna brobank ansvarig för de skyldigheter som uppstått innan och efter det att avtalen ingåtts med den bank som blev föremål för rekonstruktionsåtgärden.

C. Fråga 3 i målen C-498/22 och C-499/22 och fråga 2 i mål C-500/22

104. Den hänskjutande domstolen har ställt dessa frågor till EU-domstolen för att få klarhet i huruvida en tolkning av artikel 3.2 i direktiv 2001/24 som går ut på att värdlandet ska erkänna ett beslut av den behöriga förvaltningsmyndigheten om att inrätta en brobank och om att den fallerande banken fortfarande är skyldig att återbetala den ränta som erhållits på grund av ett oskäligt avtalsvillkor eller att betala de belopp som förfallit till betalning enligt den skyldighet som uppstått före eller efter avtalets ingående är förenlig med den rätt till egendom som garanteras i artikel 17 i stadgan, rättssäkerhetsprincipen, principen om ett starkt konsumentskydd i artikel 38 i stadgan och artikel 6.1 i direktiv 93/13.

105. Inledningsvis vill jag påpeka att klagandena i det nationella målet C-499/22 har kritiserat kvaliteten på den förhandsinformation som BES España lämnade innan det atypiska finansiella avtalet undertecknades, och att appellationsdomstolen fann att det andra avtalet, som undertecknades den 28 april 2008, hade upphört att gälla innan Anm.: inrättades och att det därför var omöjligt att överföra något ansvar på grundval av avtalet.

[38] Se dom av den 19 juli 2016, Kotnik m.fl. (C-526/14, EU:C:2016:570, punkterna 68 och 69).

[39] Se dom av den 19 juli 2016, Kotnik m.fl. (C-526/14, EU:C:2016:570, punkterna 40 och 80).

1. Förenligheten med rätten till egendom enligt artikel 17 i stadgan

106. Vad beträffar den fråga om förenligheten med rätten till egendom enligt artikel 17 i stadgan som har ställts i de tre respektive begäran om förhandsavgörande, ska det erinras om att domstolen tidigare har funnit att inrättandet av brobanken Anm.: och dess konsekvenser var förenliga med denna bestämmelse vad beträffar aktieägare och innehavare av efterställda obligationer. [40]

107. Det ska erinras om att enligt artikel 17.1 i stadgan har var och en rätt att besitta lagligen förvärvad egendom, att nyttja den, att förfoga över den och att testamentera bort den. Ingen får berövas sin egendom utom då samhällsnyttan kräver det, i de fall och under de förutsättningar som föreskrivs i lag och mot rättmätig ersättning för sin förlust i rätt tid. Nyttjandet av egendomen får regleras i lag om det är nödvändigt för allmänna samhällsintressen. I enlighet med det samband som skapas i artikel 52.3 i stadgan mellan de rättigheter som anges i stadgan och de rättigheter som garanteras i konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, [41] i den mån de motsvarar varandra, ska artikel 17 i stadgan tolkas mot bakgrund av praxis från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna (nedan kallad Europadomstolen) avseende artikel 1 i protokoll nr 1 till Europakonventionen, enligt vilken egendomsskyddet utgör den lägsta skyddsnivån. [42]

108. Domstolen har påpekat att det skydd som följer av artikel 17 i stadgan avser rättigheter som kan räknas som förmögenhetsvärden, eftersom de enligt den berörda rättsordningen ger en etablerad rättslig ställning på ett sådant sätt att rättighetsinnehavaren självständigt kan utöva dessa rättigheter för egen vinning. [43] Domstolen drog härav slutsatsen att överlåtbara obligationer utgjorde sådana rättigheter som kunde omfattas av detta skydd, såsom framgår av praxis från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna avseende artikel 1 i protokoll nr 1 till Europakonventionen. [44]

109. Jag anser därför att det relevanta kriteriet för att bedöma denna fråga mot bakgrund av rätten till egendom är huruvida situationen i varje enskilt fall avser en rättighet som ger en etablerad rättslig ställning som gör det möjligt för rättighetsinnehavaren att självständigt utöva dessa rättigheter för egen vinning.

110. Som jag redan angett i punkt 108 i detta förslag till avgörande, anser domstolen att en överlåtbar obligation, inklusive en prioriterad obligation såsom den i mål C-500/22, utgör en rättighet som omfattas av det skydd som garanteras i artikel 17 i stadgan.

111. Jag anser att detsamma gäller den fordran som är aktuell i mål C-498/22. Denna fordran, som avser en banks skyldighet att återbetala ränta som erhållits på grundval av ett villkor om räntegolv i ett låneavtal och som följer av domstolens praxis med stöd av artikel 6.1 i direktiv 93/13, [45] utgör en rättighet som uppenbart ger en etablerad rättslig ställning, eftersom återgångsverkan inte kan begränsas i tiden till perioden efter förklaringen om att villkoret är oskäligt. Denna bedömning är även förenlig med de kriterier som antagits av Europadomstolen, eftersom begreppet egendom, som omfattas av skyddet för rätten till egendom enligt artikel 1 i protokoll nr 1 till

40 Se dom av den 5 maj 2022, BPC Lux 2 m.fl. (C-83/20, EU:C:2022:346) (nedan kallad domen BPC Lux 2 m.fl.).

41 Undertecknad i Rom den 4 november 1950, nedan kallad Europakonventionen.

42 Se domen BPC Lux 2 m.fl. (punkt 37 och där angiven rättspraxis).

43 Se domen BPC Lux 2 m.fl. (punkt 39 och där angiven rättspraxis).

44 Se domen BPC Lux 2 m.fl. (punkt 40 och där angiven rättspraxis).

45 Se domen Gutiérrez Naranjo m.fl.

Europakonventionen, kan innefatta såväl ”befintlig egendom” som ”tillgångar” inbegripet fordringar, enligt vilka klaganden kan hävda sig ha åtminstone en berättigad förväntning att faktiskt kunna utöva en rätt till egendom. [46] I förevarande fall har villkoren om räntegolv betecknats som oskäliga och återgången måste ges sin fulla verkan utan att kunna begränsas i tiden enligt domstolens praxis.

112. När det däremot gäller fordran i mål C-499/22, som avsåg en ersättning på grund av bristen på förhandsinformation, hyser jag tvivel om huruvida en klagande som gör gällande en sådan fordran kan omfattas av skyddet i artikel 17 i stadgan. Denna påstådda fordran motsvarar inte någon etablerad rättslig ställning, eftersom underlåtenheten att lämna förhandsinformation måste prövas av domstol.

113. Enligt praxis från Europadomstolen kan dessutom en skadeståndsfordran ha ett förmögenhetsvärde om det visas att den bygger på en tillräcklig grund i nationell rätt, till exempel att det bekräftas av vedertagen rättspraxis. [47] Den person som förlitar sig på den måste dock fortfarande ha en berättigad förväntning. I rättspraxis från Europadomstolen anges emellertid dels att klagandena inte har några ”berättigade förväntningar” när de inte anses haft någon tillräckligt styrkt fordran som omedelbart förfallit till betalning, dels att det inte föreligger något ”verkligt bestridande” eller ett ”diskutabelt anspråk” som kriterium för att bedöma huruvida det föreligger en ”berättigad förväntning” som skyddas av artikel 1 i protokoll nr 1 till Europakonventionen. [48] Europadomstolen har närmare angett att bara hoppet inte utgör någon berättigad förväntning i avsaknad av en lagakraftvunnen dom. [49] Jag anser att fordran i mål C-499/22 inte uppfyller dessa villkor och att dess potentiella innehavare inte kan omfattas av det skydd för egendom som garanteras i artikel 17 i stadgan.

114. Eftersom endast de fordringar som är aktuella i målen C-498/22 och C-500/22, som lagligen förvärvats, omfattas av tillämpningsområdet för artikel 17 i stadgan, ska det prövas huruvida det skydd som garanteras i denna bestämmelse kan tillämpas på dessa fordringar.

115. Domstolen har redan uttalat sig om huruvida den rekonstruktionsåtgärd avseende BES, enligt vilken tillgångar och skulder delvis överförts till en nyinrättad brobank, som vidtagits i enlighet med den lagstiftning som är i aktuell i det nationella målet, är förenlig med artikel 17 i stadgan, och slagit fast att denna rekonstruktionsåtgärd utgjorde en reglering av nyttjandet av egendom som svarade mot mål av allmänt samhällsintresse som erkänns av unionen i den mening som avses i artikel 52.1 i stadgan, såsom att säkerställa stabiliteten i euroområdets banksystem som helhet och förhindra en systemrisk. [50]

116. I förevarande fall är det inte fråga om huruvida själva den nationella åtgärden att inrätta en brobank och överföra tillgångar är förenlig, utan det faktum att skyldigheten att återbetala ränta som erhållits på grund av ett villkor om räntegolv i ett hypotekslån (mål C-498/22), samt de

[46] Se Europadomstolens dom av den 2 maj 2013, Panteliou-Darne och Blantzouka/Grekland, (CE:ECHR:2013:0502JUD002514308, § 28 och där angiven rättspraxis).

[47] Se Europadomstolens dom av den 6 oktober 2005, Draon/Frankrike (CE:ECHR:2005:1006JUD000151303, § 65 och där angiven rättspraxis).

[48] Se Europadomstolens dom av den 6 oktober 2005, Draon/Frankrike (CE:ECHR:2005:1006JUD000151303, 68 § och där angiven rättspraxis).

[49] Se Europadomstolens beslut av den 19 oktober 2004 om upptagande till prövning i målet Caisse régionale de crédit agricole mutuel Nord de France/Frankrike (CE:ECHR:2004:1019DEC005886700).

[50] Se domen BPC Lux 2 m.fl. (punkterna 44–55 och där angiven rättspraxis).

skyldigheter och det ansvar som var förknippade med en prioriterad obligation (mål C-500/22), överfördes till en fallerande bank och att överföringen blev tillämplig i Spanien genom ett ömsesidigt erkännande av en rekonstruktionsåtgärd som vidtagits i Portugal.

117. Jag anser emellertid att samma resonemang kan tillämpas. Systemet med ömsesidigt erkännande får således i praktiken ingen verkan på det påstådda åsidosättandet av rätten till egendom. Beslutet att inte överföra dessa fordringar till brobankens skulder kan inte heller likställas med något berövande av rätten till egendom (eftersom värdeminskningen av BES påstådda fordringar berodde på BES senare fallissemang och inte på rekonstruktionsåtgärden), utan med en reglering av dess nyttjande. [51]

118. Sammanfattningsvis ska det undersökas huruvida regleringen har skett i den utsträckning som är nödvändig för allmänna samhällsintressen, i den mening som avses i artikel 17.1 tredje meningen i stadgan.

119. Vad beträffar skyldigheten att återbetala ränta har den rekonstruktionsåtgärd som medför denna begränsning av rätten till egendom beslutats i enlighet med portugisisk rätt och svarar mot samma allmänna samhällsintressen som de som föranledde åtgärden att inrätta en brobank, som endast är meningsfull om den fallerande bankens skulder och tillgångar sorteras ut för att upprätthålla stabiliteten i det finansiella systemet och förhindra en systemisk risk. Jag anser således inte att rekonstruktionsåtgärden, inom ramen för det utrymme för skönsmässig bedömning som medlemsstaterna har tilldelats, går utöver vad som är nödvändigt för allmänna samhällsintressen. Vad gäller den prioriterade obligationen, kan den bedömning som domstolen gjorde i domen BPC Lux 2 m.fl. avseende obligationsinnehavare tillämpas på förevarande fall. [52]

120. Argumentet att rätten till egendom har åsidosatts ska följaktligen underkännas beträffande samtliga borgenär.

2. Förenligheten med rättssäkerhetsprincipen

121. Vad beträffar förenligheten med rättssäkerhetsprincipen har jag i punkt 91 i detta förslag till avgörande erinrat om den innebörd som domstolen ger denna princip. Domstolen har dessutom redan preciserat att rättssäkerhetsprincipen är särskilt viktig i fråga om lagstiftning som kan vara ekonomiskt betungande. [53]

122. Jag anser emellertid att själva principen om att rekonstruktionsåtgärden består i att inrätta en brobank förutsätter att de skulder och tillgångar som överförs till den nya strukturen sorteras ut. De rekonstruktionsåtgärder som avses i artikel 2 sjunde strecksatsen i direktiv 2001/24 är sådana som är avsedda att bevara eller återställa ett kreditinstituts finansiella situation och som kan påverka tredje mans befintliga rättigheter, däribland åtgärder som kan komma att innebära nedskrivning av fordringar.

[51] Se domen BPC Lux 2 m.fl. (punkt 48).

[52] Se punkterna 50–57 i denna dom.

[53] Se domen Banco de Portugal m.fl. (punkt 52 och där angiven rättspraxis).

123. I förevarande fall har den behöriga portugisiska myndigheten valt att inte överföra vissa skyldigheter (mål C-500/22) och vissa rättsliga risker (mål C-498/22 och C-499/22). Domstolen har visserligen resonerat utifrån ett bokföringsmässigt och inte rättsligt perspektiv, men detta var tillåtet enligt den nationella lagstiftningen, som till och med tillät en ”återföring” av skulderna till BES. Återföringen godkändes av domstolen. [54]

3. Huruvida principen om konsumentskydd är förenlig med artikel 6.1 i direktiv 93/13

124. Vad gäller förenligheten med principen om konsumentskydd i artikel 38 i stadgan (målen C-498/22 och C-499/22) och artikel 6.1 i direktiv 93/13 (mål C-498/22), anser jag att det inte föreligger något hinder för att uppta frågan till prövning i mål C-499/22, som endast avser tillämpningen av artikel 38 i stadgan. Såsom jag har förklarat i punkt 83 i detta förslag till avgörande, befinner sig klagandena i det nationella målet i en situation som regleras av unionsrätten så snart verkan av det ömsesidiga erkännandet av den rekonstruktionsåtgärd som beslutats i Portugal görs gällande mot dem i en rättegång.

125. Klaganden i det nationella målet C-498/22 har i sak åberopat domstolens praxis i vilken Tribunal Supremos (Högsta domstolen) praxis av den 9 maj 2023, med hänsyn till svårigheterna inom banksektorn, ifrågasattes, eftersom denna rättspraxis tidsmässigt begränsade verkan av avtalets återgång i samband med fastställandet i domstol av att ett villkor i ett avtal som en näringsidkare ingått med en konsument var oskäligt, så att enbart belopp som felaktigt erlagts med tillämpning av ett sådant villkor efter dagen för domstolsbeslutet att förklara villkoret oskäligt skulle återbäras. [55] I domen Gutiérrez Naranjo m.fl. slog domstolen fast att artikel 6.1 i direktiv 93/13 ska tolkas så, att den utgör hinder för en sådan nationell rättspraxis. [56]

126. Det ska påpekas att domstolen, i enlighet med artikel 38 i stadgan som innehåller en princip om konsumentskydd, i denna dom slog fast att direktiv 93/13, med hänsyn till arten och vikten av det allmänintresse som ligger till grund för det skydd som ges konsumenterna, kräver att medlemsstaterna föreskriver lämpliga och effektiva medel för att hindra fortsatt användning av oskäliga villkor i avtal som näringsidkare sluter med konsumenter. [57] I den domen erinrade domstolen emellertid om att konsumentskyddet inte var absolut. [58]

127. Domstolen har redan slagit fast att mål som består i att säkerställa stabiliteten i bank- och finanssystemet samt att undvika en systemrisk utgör mål av allmänintresse som eftersträvas av unionen. [59] Domstolen har dessutom vid flera tillfällen funnit att även om det finns ett klart allmänintresse av att säkerställa ett starkt och konsekvent skydd för investerarna, aktieägarna eller borgenärerna i unionen, kan detta intresse således inte alltid anses ha företräde framför allmänintresset av att garantera stabiliteten i det finansiella systemet. [60]

[54] Se domen Banco de Portugal m.fl. (punkt 61 och där angiven rättspraxis).

[55] Se domen Gutiérrez Naranjo m.fl. (punkt 46).

[56] Se domen Gutiérrez Naranjo m.fl.(punkt 75 och domslutet).

[57] Se domen Gutiérrez Naranjo m.fl. (punkt 56 och där angiven rättspraxis).

[58] Se domen Gutiérrez Naranjo m.fl. (punkt 68).

[59] Se dom av den 5 maj 2022, Banco Santander (Résolution bancaire Banco Popular) (C-410/20, EU:C:2022:351, punkt 36 och där angiven rättspraxis).

[60] Se dom av den 19 juli 2016, Kotnik m.fl. (C-526/14, EU:C:2016:570, punkt 91) angående investerare, samt dom av den 8 november 2016, Dowling m.fl. (C-41/15, EU:C:2016:836, punkt 54) avseende aktieägare och borgenärer.

128. Det ska således bedömas i vilken utsträckning det allmänna intresset av att säkerställa stabiliteten i det finansiella systemet kan utgöra hinder för konsumentskyddet i sådana fall som de som har anhängiggjorts vid den nationella domstolen.

129. Klagandena i det nationella målet och den hänskjutande domstolen har, för det första, gjort gällande att eftersom Tribunal Supremo (Högsta domstolen) grundade sig på bankernas ekonomiska svårigheter för att tidsmässigt begränsa återgångsverkan, beaktade domstolen i domen Gutiérrez Naranjo m.fl., underförstått men med nödvändighet, den ekonomiska inverkan på banksystemet för att ge konsumentskyddet företräde.

130. Jag kan emellertid inte ansluta mig till detta resonemang, eftersom svårigheterna i de nationella målen har tagit sig uttryck i en rekonstruktionsåtgärd vars ömsesidiga erkännande i de andra medlemsstaterna har genomförts i enlighet med unionsrätten. Det är därför nödvändigt att göra en ny bedömning.

131. Vidare anser jag att de situationer som är aktuella i de nationella målen klart skiljer sig från de som gav upphov till domen i målet Gutiérrez Naranjo m.fl., eftersom det målet rörde skyddet för en enda konsument. I de aktuella målen vidtogs rekonstruktionsåtgärden för att garantera stabiliteten i det finansiella systemet och därmed *in fine* systemskyddet för alla andra konsumenter, bankkunder och, generellt, banksystemet.

132. Slutligen går konsumentskyddet inte så långt att det garanterar återbetalning av överbetald ränta i händelse av gäldenärsbankens konkurs, vilket är en annan fråga än den som rör begränsningen i tiden av återgångsverkan.

133. Sammanfattningsvis anser jag att konsumentskyddet i förevarande fall inte kan ges företräde framför det allmänna intresset av att garantera stabiliteten i det finansiella systemet.

134. Kommissionen har dessutom i sitt yttrande förutsett att den fordran på överbetald ränta som klaganden i mål C-498/22 har gjort gällande skulle kunna kvittas mot de avbetalningar som de fortsätter att betala till Anm.: España med stöd av artikel 23.1 i direktiv 2001/24, enligt vilken det faktum att rekonstruktionsåtgärder inleds inte påverkar en borgenärs rätt att kvitta en fordran mot en fordran som kreditinstitutet har mot honom eller henne, om sådan kvittning är tillåten enligt det lands lag, som är tillämplig på kreditinstitutets fordran. Denna bestämmelse förefaller emellertid inte vara tillämplig i förevarande fall, med anledningen av att det, vid tidpunkten för rekonstruktionsåtgärden, inte fanns någon fordran på överbetald ränta, eftersom domen Gutiérrez Naranjo m.fl. inte hade meddelats, och gäldenären till den fordran på förfallen ränta som inte överförts till Anm.: España inte är samma person som borgenären till avbetalningarna.

135. Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår jag att domstolen svarar att artikel 3.2 i direktiv 2001/24 och artikel 6.1 i direktiv 93/13, jämförda med artiklarna 17 och 38 i stadgan och den allmänna rättssäkerhetsprincipen, ska tolkas så, att de inte utgör hinder för att ett beslut av den behöriga förvaltningsmyndigheten i hemlandet ska tillerkännas verkan i ett värdland, när beslutet innebär att det, som en rekonstruktionsåtgärd, inrättas en brobank och att den fallerande banken fortfarande är skyldig att återbetala den ränta som erhållits på grund av ett oskäligt villkor eller att betala de belopp som förfallit till betalning enligt en skyldighet som uppstått före eller efter avtalets ingående.

V. Förslag till avgörande

136. Med beaktande av det ovan anförda föreslår jag att domstolen ger följande svar på de frågor som ställts av Tribunal Supremo (Högsta domstolen):

1) Artiklarna 3.2 och 6 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/24/EG av den 4 april 2001 om rekonstruktion och likvidation av kreditinstitut, jämförda med artiklarna 21.2 och 47 första stycket i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna,

   ska tolkas på följande sätt:

   De utgör inte hinder för att en rekonstruktionsåtgärd, på grundval av vilken en brobank har inrättats och skyldigheter och ansvar delvis har överförts, vid avsaknad av offentliggörande enligt artikel 6.1 i direktiv 2001/24, ska tillerkännas verkan i en annan medlemsstat än hemlandet, innan talan väcks för att yrka erkännande och betalning av en fordran som ursprungligen uppkom mot det bankinstitut som är föremål för denna rekonstruktionsåtgärd, under förutsättning att principerna om likvärdighet och effektivitet iakttas.

2) Artikel 3.2 i direktiv 2001/24, jämförd med artikel 47 i stadgan om de grundläggande rättigheterna och den allmänna rättssäkerhetsprincipen,

   ska tolkas på följande sätt:

   Enskilda kan inte åberopa principen om skydd för berättigade förväntningar gentemot en brobank, som är ett privaträttsligt organ som inte har några befogenheter utöver dem som följer av allmän lag och som har inrättats som en rekonstruktionsåtgärd avseende en bank som de ursprungligen var kunder hos, för att hålla denna brobank ansvarig för de skyldigheter som uppstått innan och efter det att avtal ingåtts med den bank som blev föremål för rekonstruktionsåtgärden.

3) Artikel 3.2 i direktiv 2001/24 och artikel 6.1 i rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal, jämförda med artiklarna 17 och 38 i stadgan om de grundläggande rättigheterna och den allmänna rättssäkerhetsprincipen,

   ska tolkas på följande sätt:

   De utgör inte hinder för att ett beslut av den behöriga förvaltningsmyndigheten i hemlandet ska tillerkännas verkan i ett värdland, när beslutet innebär att det, som en rekonstruktionsåtgärd, inrättas en brobank och att den fallerande banken fortfarande är skyldig att återbetala den ränta som erhållits på grund av ett oskäligt villkor eller att betala de belopp som förfallit till betalning enligt en skyldighet som uppstått före eller efter avtalets ingående.